

ПОВЕРНЕННЯ КОШТІВ ЗА ВКЛАДАМИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ БАНКАМИ, ЩО ПЕРЕБУВАЮТЬ НА СТАДІЇ ЛІКВІДАЦІЇ: ФІНАНСОВО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Світлана Карпенко,
здобувач Київського міжнародного університету

У статті розглядається проблема повернення коштів за вкладками фізичних осіб, розміщеними в банківських установах, які перебувають у стадії ліквідації. Аналізуються положення цивільно-правової науки та цивільного законодавства щодо підходів до регулювання договору банківського вкладу, виконання грошових зобов'язань. Також аналізуються підходи фінансово-правової науки та банківського законодавства до визначення прав і обов'язків банків, які виникають при наданні банківської послуги з обслуговування договору банківського вкладу. Розглядаються загальні засади функціонування національних систем страхування банківських вкладів. Аналізуються положення чинного законодавства з метою визначити пріоритет норм, закріплених банківським законодавством, щодо повернення гарантованих сум за вкладками фізичних осіб банками, що перебувають на стадії ліквідації.

Ключові слова: банківський вклад, банківські операції, ліквідації банку, гарантування вкладів фізичних осіб, національна система гарантування вкладів.

Сьогодні в Україні істотною проблемою для банківської сфери є повернення вкладів фізичних осіб з банків, які перебувають на стадії ліквідації. Адже станом на 22.04.2015 р. за даними Національного банку України (далі — НБУ) [1], у стані ліквідації перебуває 41 банк. Крім цього, щодо 17 банків строк ліквідації завершено, їх ліквідаторами вживаються заходи щодо виключення банків з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців відповідно до вимог ст. 98 Закону України «Про банки і банківську діяльність» (у редакції, що діяла до 22.09.2012 р.). Звісно в кожному з таких банків є вкладники, що очікують на повернення своїх коштів, які розміщувалися на банківських рахунках. Такі кошти повертаються гарантовано в розмірі страхової суми виплати, встановленої

національною системою страхування вкладів фізичних осіб (за умови, якщо банк входив до цієї системи). Суми понад страхові, повертаються у встановленій законодавством черговості. І при цьому нерідко виникає конфлікт між нормами цивільного та банківського законодавства при розв'язанні питання, особливо в судовому порядку, щодо можливостей повернення таких розміщених вкладів, якщо у банку введено тимчасову адміністрацію чи взагалі він підпав під процедуру ліквідації.

Аналіз судової практики свідчить про неоднакове застосування судами відповідних законодавчих положень, які регулюють правову природу вкладних рахунків та виконання умов договорів щодо повернення вкладів. Немає й єдиної практики Верховного Суду України з цього приводу. Все вищевикладене свідчить про необхід-

ність наукової розробки проблеми правозастосування та захисту прав споживачів при виникненні ситуації з ліквідацією банку. Відповідно, предметом дослідження даної наукової статті є дослідження фінансово-правових аспектів, що виникають у зв'язку з поверненням коштів вкладникам з банківських рахунків банків, які перебувають на стадії ліквідації.

Проблемам регулювання банківських відносин, зокрема щодо банківських вкладів, приділяють увагу як представники наук фінансового, банківського права, так і цивільного. Це випливає із робіт Є. Алісова, І. Безклубого, Я. Берназюка, Л. Воронової, Д. Гетманцева, Н. Карманова, В. Кротюка, Н. Кузнецової, О. Орлюк, Є. Селезньової та багатьох інших. Водночас аналіз положень цих робіт не дає можливості однозначно відповісти на запитання, яким чином має бути вирішено проблему повернення коштів, які перебувають на банківських вкладах у банках, що підпали під ліквідацію.

Розв'язання цієї проблеми лежить у площині вирішення питання, під норми якої галузі права — фінансового, банківського чи цивільного — підпадають зазначені відносини. Правовий аналіз відносин щодо повернення коштів з банківського вкладу дає підстави говорити про їхній комплексний характер. Адже, з одного боку, розв'язання питання щодо повернення коштів з банківського вкладу підпадає під цивільно-правове регулювання (отже, і про диспозитивний метод), а з іншого — під фінансово-правове регулювання (відповідно — імперативний метод як основний).

Насамперед ідеться про цивільно-правову природу договору банківського вкладу, що розглядається теорією цивільного права як зобов'язання. Відносини, що випливають з договору банківського вкладу, є зобов'язальними відносинами. На погляд Н. Кузнецової, «зобов'язання — це цивільні правовідносини. Вирішальне значення

для юридичного змісту зобов'язання набуває надана уповноваженому суб'єктові можливість вимагати певної поведінки від зобов'язаної особи» [2, 609]. Згідно з нормами статей 524, 533, 625 ЦК України [3] грошовим є зобов'язання, що виражається в грошових одиницях України (грошовому еквіваленті в іноземній валюті), тобто будь-яке зобов'язання зі сплати коштів. Фактично, цивільна наука розглядає грошове зобов'язання як правовідносини, в яких кредитор має право вимагати від боржника здійснення відповідного платежу, а боржник зобов'язується сплатити на користь кредитора певну грошову суму шляхом розрахунку у формі, що передбачена законом або правочином.

Відповідно до ст. 526 ЦК України зобов'язання має виконуватися належним чином відповідно до умов договору та вимог Цивільного кодексу України, інших актів цивільного законодавства, а за відсутності таких умов і вимог — відповідно до звичаїв ділового обороту чи інших вимог, які звичайно ставляться. Своєю чергою, ст. 625 ЦК України визначено відповідальність за порушення грошового зобов'язання. На боржника покладається обов'язок на вимогу кредитора сплатити суму боргу з урахуванням встановленого індексу інфляції за весь час прострочення, а також 3 % річних від простроченої суми, якщо інший розмір процентів не встановлений договором або законом. При цьому загальне правило щодо звільнення від відповідальності за наявності форс-мажорних обставин не застосовується щодо грошового зобов'язання. Боржник не звільняється від відповідальності у разі неможливості виконання грошового зобов'язання [4, 533].

Загальні правила щодо договору банківського вкладу визначено у ст. 1058 ЦК України. Відповідно до ч. 1 ст. 1058 ЦК України за договором банківського вкладу (депозиту) одна сторона (банк), що прийняла від другої сторо-

ПОГЛЯД НАУКОВЦЯ

ни (вкладника) чи для неї грошову суму (вклад), яка (який) надійшла(ов), зобов'язується виплачувати вкладникові таку суму та проценти на неї або дохід в іншій формі на умовах і в порядку, встановлених договором. Цивільно-правова наука підходить до трактування договору банківського вкладу як до реального, одностороннього зобов'язального, відплатного зобов'язання [5, 768; 4, 785]. Як одностороннє зобов'язання, договір банківського вкладу передбачає, що клієнт (вкладник) має за ним права, яким кореспондують обов'язки банку. Банк, зокрема, зобов'язаний повернути вклад або його частину на першу вимогу вкладника, крім вкладів, зроблених юридичними особами на інших умовах повернення, які встановлені договором. Потрібно також звернути увагу на зміст ч. 2 ст. 1058 ЦК України, якою закріплено норму щодо визначення договору банківського вкладу, в якому вкладником виступає фізична особа, як публічного договору (до якого мають застосовуватися вимоги, визначені ст. 633 ЦК України).

Однак відносини щодо банківського вкладу регулюються не лише положеннями цивільного, але й фінансового (банківського) законодавства. Банки можуть надавати будь-які банківські послуги та здійснювати будь-які банківські операції на користь клієнта відповідно до умов укладених договорів лише в тих межах, які визначені для чинним банківським законодавством і отриманими банківськими ліцензіями.

Статтею 55 Закону України «Про банки і банківську діяльність» [6] визначено, що відносини банку з клієнтом регулюються законодавством України, нормативно-правовими актами НБУ й угодами (договорами) між клієнтом та банком. Згідно зі ст. 1 згаданого Закону вклад (депозит) визначається як кошти в готівковій чи у безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, що

розміщені клієнтами на їхніх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання чи без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України й умов договору. Своєю чергою, ст. 47 названого Закону закріплено, що операції з приймання вкладів (депозитів) від юридичних та фізичних осіб належать до виключно банківських операцій.

Внесення коштів фізичних і юридичних осіб як банківських вкладів — це пасивна банківська операція, що характеризується підвищеними банківськими ризиками (притаманними банківській діяльності загалом). Як зазначають у фаховій літературі, прагнучи захистити власні інтереси, кредитні установи намагаються розробити певні зовнішні і внутрішні механізми, котрі б захищали та гарантували інтереси обох сторін, як один з найбільш дієвих внутрішніх механізмів світова практика розробила систему страхування (гарантування) вкладів [7, 30].

Що ж стосується запровадження систем гарантування вкладів саме для фізичних осіб, то для цього існують об'єктивні причини. З одного боку держава гарантує дотримання економічних прав і свобод людини. Найважливішим економічним правом, яке визначає економічні основи конституційного ладу України, є право володіти, користуватися та розпоряджатися своєю власністю відповідно до ст. 41 Конституції України [8]. Українська держава гарантує, що ніхто не може бути протиправно позбавлений власності та декларує непорушність права приватної власності. Примусове відсудження об'єктів права приватної власності може бути засноване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі й у порядку, встановлених законом, і за умови попереднього та повного відшкодування їхньої вартості [9, 320]. Такий підхід співвідноситься з підходами щодо до-

тримання прав власності, визначеними зокрема в Першому протоколі до Європейської конвенції з прав людини. Відповідно до ст.1 Першого протоколу кожна фізична чи юридична особа має право мирно володіти своїм майном [10]. Ніхто не може бути позбавлений свого майна інакше, як в інтересах суспільства та на умовах, передбачених законом або загальними принципами міжнародного права. З другого боку діяльність юридичних осіб пов'язана з підприємницькими ризиками, що робить недоцільним застосування системи гарантування до вкладів юридичних осіб.

Варто зауважити, що відповідні системи страхування вкладів отримали поступове поширення з другої половини минулого століття, хоча сама система стала відомою ще із середини 30-х років ХХ ст. Світова практика знає декілька підходів щодо назв і концепцій, під якими об'єднуються такі системи. Наприклад, у Великобританії було використано концепцію «захисту», тому що захист інтересів вкладників є поняттям ширшим, аніж гарантування чи страхування. У США державні заходи захисту вкладників було об'єднано під терміном «страхування», зважаючи на особливості національної системи страхування та її вплив на різні сфери суспільного життя, зокрема й на страхування банківських вкладів. У Німеччині заходи щодо захисту інтересів вкладників підпали під терміном «гарантування».

Загалом же дослідження діяльності національних систем гарантування вкладів надає можливість визначитися із наявністю двох основних моделей [11, 42]. Перша модель базується на досвіді США та передбачає створення особливого державного чи підконтрольного державі органу, діяльність якого фінансується спільно банками (при цьому усі банки мають брати участь у гарантуванні вкладів) і державою. Уперше таку систему було запроваджено в США у 1934 р. після

створення квазідержавної Федеральної корпорації страхування депозитів (FDIC), до якої мали вступити всі банки-члени ФРС [12, 39]. З липня 2010 р. набув чинності комплекс законів США під спільною назвою «Закон Додда-Френка про реформу Вол-стріт і захист споживачів», відповідно до якого розмір страхового відшкодування був збільшений до 250 000 дол. США на одного вкладника [13, 3–4]. Подібна модель (не залежно від назви системи) застосовується у Великобританії, Канаді, Японії. Саме ця модель була покладена і в основу розбудови національної системи гарантування вкладів фізичних осіб в Україні.

Друга модель є досить поширеною у Західній Європі, в її основі досвід Німеччини. За цією моделлю системою гарантування керують асоціації банків, участь банків у ній є добровільною, а державне фінансування відсутнє. Загалом же у Європі спільні підходи до розвитку національних систем гарантування вкладів зумовили до прийняття ЄС 30.05.1994 р. Директиви 94/19/ЄС «Щодо схем гарантування депозитів» [14], якою були визначені вимоги щодо впровадження систем гарантування вкладів країнами-членами ЄС, а також країнами, які мають намір приєднатися до ЄС. Зазначеною Директивою було передбачено, що банківська система повинна мати одну чи кілька систем гарантування вкладів, які забезпечуватимуть безпеку вкладів не лише в установах банків на території своєї країни, а й в установах банків, які відкриті в інших країнах-членах ЄС, при цьому участь банків у системі гарантування вкладів є обов'язковою. Відшкодування коштів за вкладами здійснюється з розрахунку суми вкладів на одного вкладника банку, що збанкрутував, і виплачується протягом 3 місяців з того дня, коли вони стали недоступними для вкладників банку. Мінімальна сума максимального відшкодування коштів за вклада-

ми на одного вкладника на поточний момент не повинна бути меншою за 20 000 євро.

Зазначені вище положення дозволили розробити підходи до вихідних положень системи страхування вкладів. Наприклад, Д. Чеховський пропонує розглядати механізм гарантування банківських вкладів як сукупність превентивних і стабілізаційних заходів (засобів та дій), що вживаються органами державної влади, центральним банком і страховим гарантійним фондом щодо фінансового регулювання діяльності банківських установ та фінансового забезпечення виконання їхніх зобов'язань перед вкладниками [15, 185]. На думку О. Орлюк, система майнового й особистого страхування є сукупністю грошових фондів коштів, які створюються для забезпечення публічного інтересу, а саме гарантування інтересів фізичних і юридичних осіб у разі настання страхових випадків, та формуються за рахунок внесків таких осіб [16, 68]. Зауважимо, що наявність забезпечення повернення банківських вкладів має істотне значення для забезпечення стабільності банківської системи держави та захисту прав вкладників. Що ж стосується договорів банківського вкладу за участю вкладників — фізичних осіб, то їхньою особливістю є надані державою гарантії на повернення певної суми. В Україні такі гарантії будуються на засадах визнання національної системи гарантування вкладів фізичних осіб, яке реалізується через діяльність Фонду гарантування вкладів фізичних осіб України (далі — ФГВФОУ).

Потрібно зазначити, що спочатку ФГВФОУ був створений на підставі Указу Президента України «Про заходи щодо захисту прав фізичних осіб — вкладників комерційних банків України» від 10.09.1998 р. № 996/98. Пізніше його діяльність, як і порядок відшкодування в Україні вкладів фізичних осіб, був закріплений нормами Закону України «Про Фонд гаранту-

вання вкладів фізичних осіб» від 20.09.2001 р. № 2740-III [17] та прийнятим на його виконання Положенням про порядок відшкодування ФГВФОУ гарантування вкладів фізичних осіб коштів за вкладами фізичних осіб, затвердженим рішенням адміністративної ради ФГВФОУ гарантування вкладів фізичних осіб від 12.02.2002 р. № 2. Наразі чинний є Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23.02.2012 р. № 4452-VI [18].

Правовий режим залучених коштів визначає Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами, затвержене постановою Правління НБУ від 03.12.2003 р. № 516 (зі змінами) [19]. Банки забезпечують страхування вкладів фізичних осіб. Таким забезпеченням можна вважати можливість отримання за кожним вкладом у разі нездатності банку виконати свої зобов'язання як страхової виплати встановленої законодавством суми, котру клієнт отримує з ФГВФОУ [16, 468]. Застосовується такий порядок, закріплений Законом України «Про систему гарантування вкладів». Під час тимчасової адміністрації виплати коштів здійснює сам неплатоспроможний банк у межах його фінансових можливостей, але не більше 200 000 грн. Завдяки цьому зникає необхідність подання до ФГВФОУ заяви про виплату коштів за договорами банківського рахунку та за договорами банківського вкладу, термін дії яких закінчився до введення та під час тимчасової адміністрації в неплатоспроможному банку. При цьому інформація про час і порядок виплат оприлюднюється оперативно та по мірі надходження від неплатоспроможного банку на сторінці ФГВФОУ в мережі Інтернет, на сайті і в головному офісі банку, в якому запроваджена тимчасова адміністрація. Для банків, які ліквідуються, передбачено, що протягом 30 робочих днів

з дня початку виплат вкладник може отримати свої кошти в межах гарантованої суми відшкодування безпосередньо у відділеннях банку-агента. Після закінчення зазначеного терміну виплати гарантованої суми відшкодування здійснюються за результатом розгляду індивідуальних письмових звернень вкладників (заяв) до ФГВФОУ.

Отже, за особою законодавчо закріплено право забрати свої кошти разом з відповідними процентами з банківської установи. Втім реалізація такого права набуває особливостей, якщо до банківської установи, де розміщено вклад (вклади) заявника, введено тимчасову адміністрацію, а також започатковано процедуру ліквідації банку. Здійснення зазначених дій пов'язується переважно зі скрутною фінансовою ситуацією (не залежно від підстав її виникнення), внаслідок чого банківська установа неспроможна виконати свої зобов'язання перед кредиторами, зокрема й перед своїми вкладниками, котрі розмістили власні кошти на депозитних рахунках у банківській установі. Якби банки були простими суб'єктами господарювання, на яких не поширюється особливий статус, пов'язаний зі специфічною виключною, банківською діяльністю, вони б підпадали у разі неможливості виконання своїх зобов'язань під дію загального законодавства про банкрутство. Однак специфічний правовий статус банківських установ накладає на них особливості в усіх аспектах діяльності.

Унаслідок цього в ч. 3 ст. 2 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» в редакції від 22.12.2011 р. № 4212-VI [20] закріплено, що «законодавство про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом при розгляді судом справи про визнання неплатоспроможним (банкрутом) банку застосовується з урахуванням норм законодавства про банки і банківську діяльність». Своєю

чергою статтями 75 та 76 Закону України «Про банки і банківську діяльність» визначено критерії віднесення НБУ банків до категорії проблемних і неплатоспроможних, відповідно. В останньому випадку НБУ відповідно до ч. 2 ст. 76 зазначеного Закону не пізніше дня, наступного за днем прийняття рішення про віднесення банку до категорії неплатоспроможних, повідомляє про це рішення ФГВФОУ для вжиття ним заходів, передбачених Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб». Частина 8 ст. 36 останнього Закону передбачає, що дія Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» на банки не поширюється. Вкладами, що гарантуються ФГВФОУ, є грошові кошти в готівковій або безготівковій формі у валюті України або в іноземній валюті, які відповідно до законодавства України розміщені вкладником на договірних засадах на визначений строк зберігання чи без зазначення такого строку на іменних рахунках у банку-учаснику (тимчасовому учаснику).

Зазначений підхід є реалізацією припису ст. 57 Закону України «Про банки і банківську діяльність», згідно з ч. 1 якої вклади фізичних осіб банків гарантуються в порядку та розмірах, передбачених законодавством України. Задоволення кредиторських вимог про повернення всієї суми вкладів (понад граничний розмір гарантованої суми відшкодування) у разі ліквідації банку здійснюється в черговості, визначеній у ст. 52 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», за рахунок коштів, одержаних у результаті ліквідації та реалізації майна банку. Повернення коштів у повному розмірі, що перевищує граничний розмір відшкодування (який є гарантованим) на вимогу вкладників — фізичних осіб належить до четвертої черги задоволення вимог кредиторів.

Підсумовуючи все вищевикладене, зазначимо, що відносинам, які виникають у зв'язку з існуванням договору банківського вкладу, притаманний комплексний дихотомічний характер, заснований на застосуванні положень цивільного та фінансового законодавства у процесі розв'язання питання про порядок повернення банківського вкладу й особливості, що виникають у зв'язку з поверненням коштів із банку, який перебуває на стадії ліквідації, для вкладників — фізичних осіб. Право вкладника — фізичної особи на отримання гарантованої державою суми відшкодування вкладу не позбавляє таку особу можливості скористатися своїм правом на звернення до суду за захистом порушеного права та вимагати стягнення сум, які йому не повернуті, в межах норм Цивільного кодексу України. Відповідно, застосування судами Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» жодним чином не перешкоджає вкладнику реалізувати своє право на звернення до суду за захистом порушеного права

та вимагати стягнення не повернутих йому сум. Крім того зміни, які відбулися після прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності пов'язаних із банком осіб» від 02.03.2015 р. № 218-VIII, створили підстави для вкладників банків, чиї вимоги на повернення вкладів не забезпечені системою гарантування вкладів фізичних осіб, реально отримати вкладені до визнаного неплатоспроможним банку кошти у порядку, встановленому чинним цивільним законодавством. ♦

Список використаних джерел

1. Перелік банків України, які знаходяться на ліквідації : офіційне інтернет-представництво Національного банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=75473&cat_id=40259.
2. Кузнецова Н. С. *Поняття та склад зобов'язання*. : підручник : у 2-х кн. — Кн. 1. Цивільне право України / О. В. Дзера (керівник авт. кол.). — К. : Юрінком Інтер, 2002. — С. 609–610.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV : станом на 04.03.2015 р. [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
4. *Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за ред. В. М. Коссака*. — К. : Істина, 2004. — 976 с.
5. *Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. — 5-те вид., перероб. і допов. / за ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця*. — К. : Юрінком Інтер, 2011. — Т. II. — 1120 с.
6. Закон України «Про банки і банківську діяльність» у редакції Закону від 07.12.2000 р. № 2121-III (зі змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

7. Орлюк О. Правові аспекти функціонування системи страхування вкладів / О. Орлюк // *Право України*. — 2004. — № 11. — С. 29–32.
8. Конституція України від 28.06.1996 р. : станом на 15.05.2014 р. [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
9. Скрипнюк О. В. Конституційне право України: Академічний курс / О. В. Скрипнюк. — К. : Ін Юре, 2010. — 672 с.
10. Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / за ред. О. Л. Жуковської. — К. : ЗАТ ВІПОЛ, 2004. — 960 с.
11. Берназюк Я. Проблемні питання сплати банками збору до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб / Я. Берназюк // *Вісник НБУ*. — 2004. — С. 41–45.
12. Орлов М. В. Федеральна корпорація страхування вкладів та Фонд гарантування вкладів фізичних осіб: порівняльний аналіз організації та діяльності / М. В. Орлов // *Фінанси і банки: правове регулювання : тези доповідей, наукових повідомлень Другої щорічної науково-практичної конференції*, м. Київ, 27.05.1999 р. — С. 39–41.
13. Турбанов А. В. Об измененях правового регулирования систем страхования депозитов в США и ЕС под влиянием мирового финансового кризиса / А. В. Турбанов, Н. Н. Евстратенко // *Банковское право*. — 2010. — № 6. — С. 2–7.
14. Директива 94/19/ЄС Європейського Парламенту і Ради «Щодо схем гарантування депозитів» від 30.05.1994 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_275.
15. Чеховський Д. Б. Функціональне призначення і принципи функціонування механізму гарантування банківських вкладів / Д. Б. Чеховський // *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. — 2014. — № 2 (20). — С. 182–185.
16. Орлюк О. П. Фінансове право : академічний курс / О. П. Орлюк. — К. : Юрінком Інтер, 2010. — 808 с.
17. Закон України «Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб» від 20.09.2001 р. № 2740-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2740-14> (втратив чинність).
18. Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23.02.2012 р. № 4452-VI (зі змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>
19. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами: затверджене постановою Правління Національного банку України від 03.12.2003 р. № 516 (зі змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03>.
20. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» в редакції від 22.12.2011 р. № 4212-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>.

Надійшла до редакції 26.05.2015 року

Карпенко С. Возврат средств по вкладам физических лиц банками, находящимися на стадии ликвидации: финансово-правовые аспекты. В статье рассматривается проблема возвращения средств по вкладам физических лиц, размещенным в банковских учреждениях, находящихся на стадии ликвидации. Анализируются положения гражданско-правовой науки и гражданского законодательства в части подходов к регулированию договора банковского вклада, выполнению денежных обязательств. Также анализируются подходы финансово-правовой науки и банковского законодательства в части определения прав и обязанностей банков, возникающие при предоставлении банковской услуги по обслуживанию договора банковского вклада. Рассматриваются общие принципы функционирования национальных систем страхования банковских вкладов. Анализируются положения действующего законодательства с целью определить приоритет норм, закрепленных банковским законодательством, касающихся возврата гарантированных сумм по вкладам физических лиц банками, находящихся в стадии ликвидации.

Ключевые слова: банковский вклад, банковские операции, ликвидации банка, гарантирования вкладов физических лиц, национальная система гарантирования вкладов

Karpenko S. Refunds on deposits of physical persons of banks in the process of liquidation: financial and legal aspects. The problem of the return of funds on deposits of individuals placed in bank institutions that are under liquidation. Analysis of judicial practice shows the unequal application by courts of the relevant legislative provisions governing the legal nature of deposit accounts and fulfillment of agreements on the return of deposits. Analyzes the position of civil science and civil law on the regulation of the deposit agreement, the execution of monetary obligations. Investing natural and legal persons in bank deposits is the passive banking operation and is characterized by increased banking risks. Also analyzed approaches financial and legal science and banking legislation in the definition of the rights and obligations of banks arising from the provision of banking services to service deposit agreement. The general principles of operation of national insurance of bank deposits. Analyzes the provisions of current legislation in order to identify priority rules enshrined banking legislation, in terms of return guaranteed amounts of deposits of individuals by banks that are under liquidation. It is shown that the relations arising in connection with the existence of the deposit agreement inherent in complex dichotomous nature, based on the application of the provisions of the civil and financial legislation in the process of solving the procedure for the return bank deposit.

Key words: bank deposit, banking, bank liquidation, the Deposit Guarantee, the national deposit insurance system